

ALKUSOITTO

Tätä tarinaa ei olisi koskaan kirjoitettu, ellen olisi tullut raskaaksi. Olin kyllä aikonutkin päästä neitsyydestäni satamatyöläisten retkellä Weston-super-Maressa, mutta ihan toisen miehen kanssa.

Arthur Clifton oli syntynyt Still House Lanella, missä minäkin asuin, ja me molemmat kävimme Merrywoodin ala-astetta, mutta koska olin häntä kaksi vuotta nuorempi, hän ei tiennyt minun edes olevan olemassa. Kaikki luokan tytöt olivat ihastuneita häneen, eikä se johtunut vain siitä, että hän oli koulun jalkapallojoukkueen kapteeni.

Vaikka Arthur ei koulussa ollut osoittanut minua kohtaan vähäistäkään kiinnostusta, kaikki muuttui pian sen jälkeen, kun hän oli palannut länsirintamalta. En ole varma hänen edes tienneen kuka olin, kun hän pyysi minua lauantai-iltana Palais'ssa tanssimaan, mutta tosiasiaa minunkin piti katsoa kahdesti ennen kuin tunnistin hänet, sillä hän oli kasvattanut ohuet viikset ja kammannut tukkansa taakse kuin Ronald Colman. Hän ei vilkaisutkaan toisiin tyttöihin koko iltana, ja viimeisen valssin jälkeen olin varma, että kosiminen olisi vain ajan kysymys.

Arthur piti minua kotimatalla kädestä, ja ovelta hän yritti pussata. Käänsin pääni pois. Pastori Watts oli monta kertaa sanonut, että hääpäivään saakka oli pysyttävä koskematto- mana, ja kuoronjohtaja neiti Monday oli varoittanut mies- ten haluavan vain yhtä asiaa – sen saatuaan he menettivät

pian kiinnostuksensa. Mietin usein oliko neiti Mondaylla asiasta omakohtaista kokemusta.

Seuraavana lauantaina Arthur pyysi minut elokuvaan katsomaan *Katkenneita kukkasia* jonka pääosassa oli Lillian Gish. Annoin hänen kietoa kätensä ympärilleni, mutta en vielääkään suostunut suutelemaan. Hän ei ottanut nokkiinsa. Totta puhuen Arthur oli aika ujo.

Seuraavana lauantaina annoin Arthurin suudella, mutta kun hän yritti ujuttaa kätensä puseroni sisään, työnsin hänet pois. Sen hän sai tehdä vasta kosittuaan ja ostettuaan sormuksen ja pastori Wattsin luettua toisetkin kuulutukset.

Veljeni Stan väitti minun olevan ainoa neitsyt Avon-joen tällä puolen, vaikka luulenkin hänen keksineen suurimman osan valloituksistaan omasta päästään. Päätin kuitenkin, että aika oli tullut, ja mikä olisi ollut otollisempi tilaisuus kuin satamatyöläisten retki Weston-super-Mareen muutama viikko ennen vihkiäisiä.

Mutta kun olimme perillä nousseet kuormavaunun kyydistä, Arthur suuntasikin Stanin kanssa suoraan lähimpään publiin. Ja minä kun olin käyttänyt tämän hetken suunnitteleun koko kuluneen kuukauden ja hypännyt autosta valmiina kuin partiolainen.

Kävellessäni harmia puhkuen kohti huvilaituria tajusin jonkun seuraavan minua. Katsoin taakseni ja yllätyin nähdessäni, kuka mies oli. Saatuaan minut kiinni hän kysyi olinko yksin.

”Olen”, minä vastasin, koska tiesin Arthurin siihen mennessä kumonneen jo kolme tuoppia.

Kun mies livautti kätensä pyllyni päälle, minun olisi pitänyt läimäyttää häntä, mutta jätin sen tekemättä, monestakin syystä. Ensinnäkin ajattelin, että voisi olla hyödyllistä kokeilla seksiä jonkun sellaisen kanssa, johon en luultavasti koskaan enää törmäisi. Ja täytyy myöntää, että olin imarreltu hänen kiinnostuksestaan.

Siihen mennessä kun Arthur ja Stan olivat saaneet kah-

deksannet tuopit eteensä, kavaljeerini oli ottanut meille huoneen rannan tuntumassa sijaitsevasta matkustajakodista. Hinta näytti olevan edullisempi niille, jotka eivät aikoneet jäädä yöksi. Hän alkoi suudella jo ennen kuin ehdimme ensimmäiselle porrastasanteelle ja heti huoneen oven sulkeuduttua hän aukoi näppärästi puseroni napit. Kerta ei selvästikään ollut ensimmäinen. Oikeastaan olen melko varma, etten ollut hänen ensimmäinen tyttänsä satamatyöläisten retkellä. Miten hän muuten olisi tiennyt erikoishinnoista?

Minun on tunnustettava, että olin luullut sen kestävän pitempään. Hänen kierähdettyään pois päältäni livahdin kylpyhuoneeseen, ja hän jäi sängyn laidalle polttelemaan savuketta. Kenties toinen kerta olisi parempi, ajattelin. Mutta kun tulin ulos, koko miestä ei näkynyt missään. Täytyy myöntää, että olin pettynyt.

Olisin tuntenut oloni syyllisemmäksi, ellei Arthur olisi oksentanut päälleni matkalla takaisin Bristoliin.

Seuraavana päivänä kerroin äidille mitä oli tapahtunut, mutta en sanonut miehen nimeä. Eihän äiti ollut koskaan tavannut tätä eikä koskaan varmaan tapaisikaan. Äiti käskee minua pitämään suuni kiinni koska ei halunnut joutua peruuttamaan häitä. Vaikka tulisinkin raskaaksi, kukaan ei saisi tietää, koska olisimme Arthurin kanssa jo naimisissa, kun vatsa alkaisi näkyä.

HARRY CLIFTON
1920–1933

Minulle kerrottiin, että isäni kuoli sodassa.

Aina kun kysyin äidiltä isän kuolemasta, hän sanoi tämän palvelleen Gloucestershiren kuninkaallisessa rykmentissä ja kuolleen taistelussa länsirintamalla vain muutama päivä ennen sodan päättymistä. Mummu sanoi isän olleen urhoolinen mies, ja kerran ollessamme kotona kahdestaan hän näytti minulle isän mitalit. Vaari ei yleensä sanonut juuta eikä jaata, mutta hän olikin melkein kuuro, joten hän ei välttämättä olisi edes kuullut kysymystä.

Vaarin lisäksi ainoa mies jonka lapsuudestani muistan, on Stan-eno, joka istui aamiaisella pöydän päässä. Hän oli töissä satamassa, ja lähdin usein aamulla hänen mukaansa. Jokainen päivä satamassa oli seikkailu. Kaukaisista maista saapuvat rahtilaivat tyhjensivät lastinsa: riisiä, sokeria, banaaneja, juuttia ja paljon muuta sellaista, josta en ollut koskaan kuullutkaan. Kun ruuma oli saatu tyhjäksi, ahtaajat kantoivat sinne suolaa, omenia, tinaa, jopa hiiliä (mistä en pitänyt, koska silloin äiti näki heti missä olin päiväni viettänyt ja suuttui), ja laiva lähti kohti minulle tuntematonta määränpäättä. Olisin joka aamu halunnut mennä Stan-enon avuksi purkamaan laivojen lastia, mutta hän vain nauroï ja sanoi: ”Kaikki aikanaan, poikaseni.” Se aika olisi saanut minun puolestani koittaa vaikka heti, mutta yllätyksekseni koulu tuli väliin.

Kuusivuotiaana minut lähetettiin Merrywoodin ala-

asteelle, mikä oli minusta täydellistä ajanhukkaa. Mitä järkeä koulunkäynnissä oli, kun kerran oppisin satamassa kaiken, mitä tarvitsi tietää? Toisena koulupäivänä en olisikaan enää vaivautunut luokkaan, ellei äiti olisi raahannut minua portista sisään, jättänyt opettajan huostaan ja hakenut neljältä iltapäivällä takaisin kotiin.

En tiennyt, että äidillä oli varalleni suunnitelmia, joihin Stan-eno ja satama eivät liittyneet.

Kun äiti oli aamulla saattanut minut kouluun, pysyttelin pihalla kunnes hän oli häipynyt näkyvistä. Sitten livahdin satamaan. Pidin huolta, että olin aina ajoissa koulun portilla hänen tullessaan iltapäivällä hakemaan minua. Kotimatkalta kertoilin, mitä kaikkea olin koulussa tehnyt. Olin hyvä kertomaan tarinoita, mutta pian hänelle valkeni, että olin keksinyt ne omasta päästäni.

Satamassa pyöri pari muutakin koulupoikaa, mutta pidin heihin etäisyyttä. He olivat vanhempia ja isompia ja antoivat minulle köniin, jos äkkäsivät minut. Minun piti pysyä poissa myös lastauspäällikkö Haskinsin silmistä. Jos hän nimittäin yhytti minut vetelehtimästä – se oli hänen lempisanansa – sain potkun persuksiin ja uhkauksen: ”Jos teitä nulikoita vetelehtii täällä vielä kerrankin, kerron rehtorille.”

Välillä Haskins sai tarpeekseen ja tosiaan kertoi rehtorille. Silloin sain remmiä ja jouduin takaisin luokkaan. Opettaja herra Holcombe ei koskaan kielinyt vaikka en ilmaantunut tunneille, mutta hän olikin pehmo. Jos äiti sai selville että olin lintsannut, hän näytti vihaiselta ja lakkautti puolen pennyn viikkorahani. Mutta huolimatta isompien poikien nyrkeistä, säännöllisistä selkäsaunoista ja viikkorahojen menetyksestä sataman vetovoima oli vastustamaton.

”Vetelehtiessäni” satamassa sain vain yhden oikean ystävän. Hänen nimensä oli Jack Tar. Herra Tar asui hylätyssä junanvaunussa satamahallien päädyssä. Stan-eno käski minun pysyä erossa vanhasta Jackista, koska tämä oli tyhmä ja likainen maankiertäjä. Minusta hän ei kuitenkaan näyttänyt

erityisen likaiselta, ei ainakaan niin likaiselta kuin Stan itse, ja pian sain selville, ettei hän ollut myöskään tyhmä.

Kun olin syönyt lounasta Stan-enon kanssa – haukun Marmite-tahnalla sivellystä voileivästä, omenanjämät ja hörpyn olutta – palasin kouluun juuri sopivasti pelaamaan jalkapalloa, mikä olikin ainoa syy, miksi vaivauduin menemään sinne. Aioin nimittäin koulun jälkeen ryhtyä joko Bristol Cityn joukkueen kapteeniksi tai sitten rakentaa laivan ja purjehtia maailman ympäri. Koska opettaja Holcombe ei kertonut minusta rehtorille, saatoin olla pois koulusta päiväkausia ellei lastauspäällikkö kielinyt. Kunhan pysyin kaukana hiililasteista ja olin koulun portilla iltapäivällä tasan kello neljä, äitikään ei tiennyt mitään.

Joka toisena lauantaina Stan-eno vei minut katsomaan Bristol Cityn ottelua Ashton Gaten kentälle. Sunnuntai-aamuisin äiti raahasi minut Holy Nativityn kirkkoon, mistä en päässyt millään konstilla luikertelemaan pakoon. Mutta heti kun pastori Watts oli siunannut kirkkoväen, juoksin suoraa päätä puistoon pelaamaan kavereiden kanssa jalkapalloa kunnes oli aika lähteä kotiin syömään.

Kun olin seitsemänvuotias, kaikille jotain jalkapallosta ymmärtäville oli selvää, ettei minua ikinä huolitaisi koulun joukkueeseen Bristol Cityn kapteeniudesta puhumattakaan. Samoihin aikoihin tajusin kumminkin, että olin sittenkin saanut Jumalalta erään synnyinlahjan, vaikka se ei ollutkaan vikkelat jalat.

Ennen en ollut huomannut, että kaikki kirkossa lähelläni istuvat lakkasivat laulamasta, kun minä avasin suuni. En olisi ajatellut koko asiaa, ellei äiti olisi ehdottanut, että liittyisin kuoroon. Nauroin halveksivasti; kaikkihan tiesivät, että kuorossa lauloivat vain tytöt ja mammanpojat. Olin hylännyt ajatuksen suoralta kädeltä ellei pastori Watts olisi kertonut kuoropoikien saavan hautajaisissa laulamisesta pennyn ja häistä kaksi: se oli ensimmäinen kokemukseni lahjonnasta.

Mutta vielä sittenkin kun jo olin vastahakoisesti suostunut laulukokeeseen, kohtalo asetti tielleni yhden esteen: neiti Eleanor E. Mondayn.

En olisi koskaan tavannut neiti Mondayta, ellei hän olisi ollut Holy Nativityn kuoronjohtaja. Hän oli alle 160 senttiä pitkä ja näytti siltä kuin pienikin tuulenpuuska olisi voinut kaataa hänet kumoon, mutta kenellekään ei olisi tullut mieleenkään pilailia hänen kustannuksellaan. Luultavasti itse pirukin olisi pelännyt neiti Mondayta – ainakin pastori Watts selvästi pelkäsi.

Suostuin laulukokeeseen, mutta vasta kun äiti oli pulittanut kuukauden viikkorahat etukäteen. Seuraavana sunnuntaina seisoin jonossa muutaman muun pojan kanssa ja odotin vuoroani.

”Kuoroharjoituksiin tullaan joka kerta ajoissa”, neiti Monday ilmoitti kohdistuen minuun läpituokevan katseen. Tapitin haastavasti takaisin. ”Puhua ei saa, ellei puhutella.” Onnistuin jollakin keinolla pysymään hiljaa. ”Jumalanpalveluksen aikana on keskityttävä tarkasti.” Nyökkäsin vastahakoisesti. Mutta sitten, Jumalan kiitos, minulle avautui pakotie: ”Ja mikä tärkeintä”, neiti Monday julisti kädet puuskassa, ”kolmen kuukauden kuluttua teidän on läpäistävä luku- ja kirjoituskoe, jotta voin olla varma, että saatte selvää uusista virsistä ja psalmeista.”

Olin tyytyväinen, koska olin onnistunut kompastumaan heti ensimmäiseen esteeseen. Mutta kuten tulin myöhemmin huomaamaan, neiti Eleanor E. Monday ei luovuttanut helposti.

”Minkä kappaleen olet valinnut, lapsi?”, hän kysyi, kun tuli minun vuoroni.

”En ole valinnut mitään”, ilmoitin.

”Hän avasi virsikirjan, antoi sen minulle ja istuutui pianon ääreen. Hymyilin ajatellessani, että ehtisin ehkä sittenkin jalkapallomatsin toiselle puoliajalle. Tuttu melodia alkoi soida, ja kun näin äidin tiukan katseen ensimmäisestä penk-

kirivistä, päätin, että oli parasta olla hänelle mieliksi.

”*Kaiken kauniin, ihanan, pienet sekä suuret loi...*” Neiti Mondayn kasvoille oli ilmestynyt hymy kauan ennen kuin pääsin kohtaan ”*Täivaan luoja maailmaan*”.

”Mikä sinun nimesi on, poika?” hän kysyi.

”Harry Clifton.”

”Harry Clifton. Kuoroharjoitukset alkavat maanantaisin, keskiviikkoisin ja perjantaisin tasan kello kuusi.” Hän kääntyi takanani seisovan pojan puoleen ja sanoi: ”Seuraava!”

Lupasin äidille mennä hyvissä ajoin ensimmäisiin kuoroharjoituksiin, vaikka tiesin niiden jäävän viimeisiksi, sillä neiti Monday huomaisi väistämättä, etten osannut lukea enkä kirjoittaa. Ja niin olisi tosiaan käynyt, ellei kenelle tahansa kuulijalle olisi ollut selvää, että lauluääneni oli aivan omaa luokkaansa. Heti kun avasin suuni, kaikki muut vaikenivat, ja vihdoinkin sain osakseni niitä ihailevia, jopa kunnioittavia katseita, joita olin jalkapallokentällä niin epätoivoisesti kaivannut. Neiti Monday teeskenteli, ettei huomannut mitään.

Harjoitusten jälkeen en mennyt kotiin vaan juoksin koko matkan satamaan kysyäkseen herra Tarilta, miten lukemista ja kirjoittamisongelman voisi ratkaista. Kuuntelin vanhan miehen neuvoja tarkasti, ja seuraavana päivänä palasin paikalleni herra Holcomben luokkaan. Opettaja ei pystynyt kätkemään hämmästystään, kun näki minut eturivissä, ja vielä enemmän häntä ihmetytti, kun kuuntelin kerrankin tarkkaavaisesti opetusta.

Herra Holcombe aloitti opettamalla minulle aakkoset, ja muutamassa päivässä opin kirjoittamaan kaikki englannin kaksikymmentäkuusi kirjainta, vaikkakaan en aina ihan oikeassa järjestyksessä. Äiti olisi auttanut minua iltapäivisin koulun jälkeen mutta ei itsekään osannut lukea eikä kirjoittaa, kuten ei kukaan muukaan perheessä.

Stan-eno taisi juuri ja juuri raapustaa oman nimensä, mutta vaikka hän erottikin toisistaan Wills's Star - ja Wild

Woodbines -tupakka-askit, hän ei osannut varsinaisesti lukea. Enon vastahankaisista mutinoista välittämättä aloin raapustaa kirjaimia kaikille löytämilleni paperilappusille. Hän ei näyttänyt huomaavan, että kaikki ulkokuoneen sanomalehtikaistaleet olivat täynnä kirjaimia.

Kun olin oppinut aakkoset, herra Holcombe opetti minulle muutaman yksinkertaisen sanan: ”koira”, ”kissa”, ”äiti” ja ”isä”. Silloin kysyin häneltä ensimmäistä kertaa isästani siinä toivossa, että hän osaisi kertoa jotain. Tiesihän opettaja näköjään kaiken muunkin. Opettajaa tuntui kuitenkin kummastuttavan, että tiesin niin vähän omasta isästani. Viikkoa myöhemmin hän kirjoitti taululle ensimmäisen osaamani nelikirjaimisen sanan: ”talo”, sitten viisikirjaimisen: ”kirja” ja kuusikirjaimisen: ”luokka”.

Lukukauden lopussa osasin kirjoittaa ”virsi”, ”psalmi” ja jopa ”hymni”, vaikka herra Holcombe valittikin yhä siitä, että jätin osan kirjaimista artikuloimatta. Mutta sitten alkoi loma ja pelkäsin, etten mitenkään pääsisi läpi neiti Mondayn vaikeasta kokeesta ilman herra Holcomben apua. Ja olisin tosiaan saattanut reputtaa, ellei vanha Jack olisi ottanut opettajan tehtävää hoitaakseen.

Sinä perjantai-iltana, jolloin minun oli määrä suorittaa kuorolaisten toinen lukutaitotesti, olin kirkossa jo puoli tuntia ennen kuoroharjoitusten alkua. Istuin hiljaa penkissä ja toivoin, että neiti Monday valitsisi jonkun toisen ennen minua.

Olin päässyt ensimmäisestä kokeesta läpi neiti Mondayn mukaan kuin vettä vain.

Meidän oli käsketty lausua *Isä meidän*. Siinä ei ollut minusta mitään vaikeaa, koska niin kauan kuin muistin, äiti oli polvistunut joka ilta ennen minun peittelemistäni vuoteen viereen ja toistanut tutut sanat. Neiti Mondayn toinen koe osoittautui kuitenkin vaikeammaksi.

Olimme nyt olleet kuorossa kaksi kuukautta, ja meidän piti lukea koko kuoron edessä ääneen jokin psalmi. Minä

valitsin psalmin numero 121, koska osasin senkin ulkoa laulettuani sen jo niin monta kertaa. *Minä nostan silmäni vuoria kohti: mistä tulee minulle apu?* Saatoin vain toivoa, että apu tulisi Herralta. Osasin nyt laskea sataan ja löysin psalmikirjasta oikean sivun, mutta pelkäsin neiti Mondayn huomaavan, etten seurannut säkeitä rivi riviltä. Hän ainakin peitti sen hyvin, sillä sain luvan jäädä kuoroon vielä seuraavaksikin kuukaudeksi. Toisin kävi kahdelle ”kerettiläiselle” – minun piti kysyä sanan merkitys herra Holcombelta – jotka passitettiin takaisin tavallisten seurakuntalaisten joukkoon.

Kun tuli aika suorittaa kolmas ja viimeinen koe, olin valmis. Neiti Monday pyysi meitä kirjoittamaan kymmenen käskyä oikeassa järjestyksessä katsomatta apua Mooseksen kirjasta.

Neiti Monday painoi villaisella sen, että mainitsin varastamisen ennen tappamista, että kirjoitin huorin tekemisen väärin ja ettei minulla ollut aavistustakaan mitä se tarkoitti. Kun kaksi muutakin kerettiläistä oli saanut lähtöpassin minun syntejäni pienemmistä syistä, ymmärsin lopulta, kuinka erityinen ääneni täytyi olla.

Ensimmäisenä adventtisunnuntaina neiti Monday ilmoitti, että oli valinnut kolme uutta poikasopraanoa – tai ”pikku enkeliä” niin kuin pastori Wattsilla oli tapana meitä kutsua – pysyvästi kuoroonsa, ja että loput oli hylätty, koska he olivat langenneet sellaisiin anteeksiantamattomiin synteihin kuin pulinaan papin saarnatessa, tikkarin imeskelemiseen, tai kuten oli kahden pojan laita, hevoskastanjapelin pelaamiseen *Nunc Dimittisin* aikana.

Seuraavana sunnuntaina vedin ylleni pitkän sinisen kaskan, jossa oli valkoinen röyhelökaulus. Minä olin ainoa, joka sai kaulaansa Neitsyt Marian pronssimedaljongin, sillä minut oli valittu poikakuoron solistiksi. Olisin kantanut medaljonkia ylpeänä kaulassani koko matkan kotiin ja vienyt sen seuraavana päivänä kouluunkin, ellei neiti Monday olisi ottanut sitä takaisin joka jumalanpalveluksen jälkeen.

Sunnuntaisin pääsin osaksi tyystin erilaista maailmaa,
mutta pelkäsin, ettei sellainen onni voinut kestää ikuisesti.